

Аграр ҳаёт кўзгуси

Agro business inform

№ 12 (131)-2017.12

ijtimoiy-iqtisodiy ixtisoslashgan oylik jurnal

Социально-экономический специализированный ежемесячный журнал

Малакали кадрлар соха келажагидир

Янги йилинги
қутлуғ бўлсин
азизлар!

Хоумстей —
тревел-бизнес дома

Дунё халқлари орасида
Янги йил байрами қандай нишонланади?

Ўзбекистонда давлат ер кадастрининг автоматлаштирилган тизимини яратиш масалалари

Abstract

In the article the automated information system of the cadastre the land management in the country paid for the creation of perspective directions and illuminated the importance of the use of this system from practical.

Миллий бойлигимиз ҳисобланган ердан фойдаланиш самарадорлигини ошириш давлатимиз тараққиётининг муҳим омилларидан биридир. Тадбиркорлик фаолиятини янада ривожлантириш, қишлоқда мулкдорлар синфини шакллантириш мавжуд фермер хўжалиқларини кўп тармоқли, иқтисодий жиҳатдан мустақкам хўжалиқларга айлантиришда, ердан унумли фойдаланиш, уни оқилона ташкил этиш ер маҳсулдорлигини оширишда ер кадастрининг автоматлашган тизими асосий омиллардан бири. Бу жараёнда Давлат ер кадастрини айнан шундай маълумотларни ўзида жамлайди ва белгиланган тартибда фойдаланувчиларга етказиб беради.

Хусусан, ер участкаларига ва биноиншоотларга бўлган ҳуқуқларни давлат рўйхатига олиш бўйича махсус компьютер дастури яратилган, рўйхатга олиш ушбу дастур асосида ягона тизимга киритилмоқда, маъмурий туманлар бўйича ҳар йили тузиладиган ер балансларини мамлакат бўйича ягона тизимда қўллаш ва қайта ишлаш дастури яратилган. Унинг иши қисман йўлга қўйилган, қишлоқ хўжалиқ ерларининг кадастрли қиймат баҳосини аниқлаш ва ҳисоботлаш бўйича махсус дастур мавжуд. Буларнинг барчаси локал тарзда ишлайдиган дастурлар бўлиб, улар ягона ахборотлар тизимига бирлашмаган. Бунда ер кадастри ахборотларини ягона бир тизимга бирлаштирувчи дастурни яратиш зарур. Шундай ҳолдагина автоматлаштирилган ягона тизимни яратиш мумкин бўлади.

Давлат ер кадастрининг автоматлаштирилган ягона ахборотлар тизими координаталарнинг ягона умумдавлат тизими асосида яратилади ва у турли – туман кадастрлар, хусусан ўрмон, сув ва бошқа табиий ресурслар кадастрларини ҳамда бошқа кадастр тизимларини шакллантириш учун асос бўлиб хизмат қилади [2]. Демак, бундай тизимни яратилиши мамлакатда юритилаётган давлат кадастрлари ягона тизими учун ҳам жуда муҳимдир.

Мавзули рақамли карталар тўпламидан ташкил топган маълумотларнинг картографик блоки тизимдаги ахборотларни сақлашнинг базий востаси бўлиб хизмат қилиши зарур.

Республика бўйича яратиладиган автоматлаштирилган тизимга киритиладиган ахборотлар қуйидаги мақсадларда

муваффақиятли фойдаланилиши мумкин:

- ер ресурсларини давлат бошқарувини олиб бориш;

- ерлардан фойдаланиш ва уларни муҳофаз қилишда давлат назоратини ўрнатиш;

- қишлоқ хўжалиги ерларида тупроқлар унумдорлигини сақлаш ва оширишга йўналтирилган тадбирларни амалга ошириш;

- ер тузиш (хўжалиқлараро ва ички хўжалиқ ер тузишлар);

- ерларни даврий равишда кадастрли қийматини баҳолаш;

- ер учун, ундан фойдаланганлик учун асосланган тўловлар миқдорини белгилаш;

- ер участкаларига эгалик қилиш, фойдаланиш ва тасарруф этиш билан боғлиқ бошқа фаолиятларни таъминлаш.

Юқоридагилардан кўрииб турибдики, тизимни ташкил этадиган барча ахборотлар давлатнинг асосий миллий бойлиги ҳисобланган ер майдонларидан фойдаланишни умумдавлат даражасида амалга оширишда барча органлар учун катта амалий аҳамият касб этади.

Автоматлашган ягона тизимда сақланадиган ахборотлар, юқоридагилар билан бир қаторда, кўчмас мулкларни давлат рўйхатига олишни, Ўзбекистон Республикасининг қонунчилигига биноан рўйхатга олинадиган ва ҳисоб қилинадиган табиий ресурслар ва бошқа объектларни махсус тарзда рўйхатга олиш ёки ҳисобини юритиш чоғида зарур бўладиган маълумотлар билан ахборотли алмашинувнинг асосий манбаси ҳам ҳисобланади.

ДЕКААТнинг маълумотларидан фойдаланувчилар таркибига қуйидагиларни киритиш мумкин:

- Ер участкаларининг эгалари;

- Ўзбекистон Республикаси давлат ҳокимияти органлари, вилоят, туман ва маҳаллий бошқарув органлари;

- туман солиқ инспекциялари;
- аниқ бир ер участкаси бўйича иш кўриш чоғида ҳуқуқни муҳофаз қилувчи органлар ва судлар;

- кўчмас мулкларга бўлган ҳуқуқларни ҳамда улар билан бўладиган ҳаракатларни давлат рўйхатига олишни амалга оширувчи органлар, кўчмас мулклар ва зарурий ҳажмлардаги ҳудудий минтақаларни махсус тарзда рўйхатга олувчи

ва ҳисобини юритиш билан шуғулланувчи органлар (ташқилотлар);

- васиятнома ёки қонун бўйича ер участкасига меросий эгалик ҳуқуқини олган шахслар.

Давлат ер кадастрини шакллантириш ва уни юритиш жараёнларининг бутун бир тўшлами автоматлаштириш объекти бўлиб хизмат қилади. Демак, автоматлаштириш нуқтаи назаридан ДЕК — бу кўпмақсадли, кўпқиррали маълумотлар банки ҳисобланади. У қуйидаги мослаштиришнинг қуйидаги талабларига риоя қилиш зарур:

- намунавий лойихавий ечимлардан, маълумотларни қайта ишлаш алгоритмларида намунавий математик методлар ва моделлардан фойдаланиш;

- кадастр ҳужжатларининг бир-бирларига мослаштирилган шаклларида фойдаланиш;

- техник-иқтисодий ва бошқа ахборотларнинг умумдавлат ва тармоқ классификаторларидан фойдаланиш;

- ахборотлар алмашинув шакллари бир-бирларига мослашинувини, умуман тизим учун қўлланиладиган ҳужжатлар шакллари бир-бирларига мослашинувини таъминлаш;

- маълумотларни қайта ишлашни имкони борича кўпроқ интеграциясини таъминлаш, яъни маълумотни тизимга бир марта киритиш билан ундан кўп марта фойдаланишга эришиш.

Юқорида билдирилган фикр-мулоҳазалар асосида ҳулоса қилиш мумкинки, мамлакатда юритилаётган давлат ер кадастрининг автоматлаштирилган ахборотлар тизимини яратиш турли тармоқларда ерлардан фойдаланишни оқилона ташкил этишда, ер бозорини шакллантириш ва ривожлантиришда, давлат маҳаллий бошқарув органлари томонидан ерлардан ва бошқа кўчмас мулклардан фойдаланишни самарали бошқаришда муҳим амалий аҳамиятга эга бўлади.

А. БАБАЖАНОВ,
Б. УСПАНКУЛОВ,
Н. ИНОМОВА.

Фойдаланган адабиётлар:

А.Бабажанов, Қ.Раҳмонов, А.Ғофиров
Ер кадастри Дарлик, Т., ТИМИ, 2012.

А.Варламов, С.Гальченко Государственный земельный кадастр. Том-1., М., Колос, 2008.